

KÜTÜPHANECİLİK DÜNYASINDAN PORTRERLER

Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni, bu sayısında, okuyucularına yeni bir bölüm sunmaktadır. Bu bölümde, zaman zaman, okuyucularımıza kütüphanecilik dünyasında ün yapmış kişilerin hayat öyküleri sunulacaktır. Bu portreler, yalnız kütüphanecilik dünyasının ünlü kişilerine değil, aynı zamanda kütüphanecilikle ilgili alanların ünlülerine de ait olabilecektir. Bu sayımızda, ilk olarak, kâğıt ve kitap tarihi ile ilgili ünlü bir kişinin portresi sunulmaktadır.

EMİLE JOSEPH LABARRE (1883 - 1965)

Derin teessürle şunu kaydetmek zorundayız ki; E.J. Labarre hazırlanmasından çok gurur duyduğu XI. —Monumentum— eserinin çıkmasına tanık olamadı. (1) Eserin çıkma tarihinden altı haftadan da daha az bir zaman evvel 10 Haziran 1965 sabahı kalp sektesinden vefat etti. Ölümünden bir gün evveline kadar kitabın basılması ve dağıtılması ile son derece meşgul kalmış olması Labarre'in ince hussusiyetlerine tamamen uygundur.

E.J. Labarre, 8 Aralık 1883 tarihinde Belçika'da doğdu. Daha çocukken babası İngiltere'ye yerleşti. Böylece baba - oğul İngiliz tabiyetine geçtiler. Daha genç iken Labarre, lisanını öğrenmek üzere Almanya'ya gitti. Oradaki masraflarını İngilizce okutarak karşıladı. 1905 yılında yeminli mütercim ve tercüman rütbelerini kazandı. Bundan sonraki yıl Amsterdam'daki İngiliz kon-

solos muavinliğine getirildi. Bu mevkiide 1918 senesine kadar kaldı. Birinci Cihan Harbinden evvel kısa bir süre için yine konsolos muavini olarak çalıştı. Mayıs 1940 ile Ağustos 1944 arası Almanya'da tutuklu olarak kaldı. Serbest bırakıldığı zaman ilkin İngiltere'ye, sonra Temmuz 1945 de tekrar Hilversuma döndü.

Kâğıt yapılış tarihi ve filigran hakkındaki merakı Birinci Cihan Harbinden evvel başlıyor. Bu konuda merakını uyandıran o zamanki Amsterdamın İngiliz konsolosu ve meslekdaşı W. A. Churchill olmuştur. (2) Birinci baskısı Amsterdamda 1937 de çıkan (ikinci geliştirilmiş baskısı 1952 de çıkan) Dictionary and Encyclopaedia of Paper and Paper-marking, adlı ilk eseri Labarre in bu konudaki gelişen mera-

(1) Labarre'in ölümünden önce yayımlandığını göremediği **Tromontin's Water - mark Album**, A Facsimile of A Facsimile of the Moscow 1844 Edition, Hilversum: The Paper Publications society, 1965) adlı eseridir.

(2) Labarre'in Amsterdamda yanında ikinci konsolos olarak çalıştığı İngiliz konsolosu W.A. Churchill in (Watermarks in Paper in Holland, England, France etc. in the XVII and XVIII centuries and their Interconnection Amsterdam: Menno Hertberger, 1965) adlı eseridir.

kı ile mütercim olarak mesleki çabalarının bir neticesidir. Ancak İkinci Cihan Harbi sırasındaki hapisane yılları kâğıt ve filigran merakının heyecan halini almasına sebep olmuştur. Labarre bu yıllarda lügatını yeniden gözden geçirmekle meşgul iken özgürlüğe kavuşur kavuşmaz bir monoğrafi serisi, filigran tıpkı basımları ve kâğıt tarihi hakkındaki klâsik eserlerinin çevirilerini neşretmeye karar verdi. 1950 yılına kadar Hollandadaki ar-

kadaşlarının ve çeşitli tabiiyetlere mensup bilim adamlarının teşviki ile Labarre, Hilversumda Paper Publications Society'yi kurabildi. Aynı senede Labarre arkadaşı Edward Heawood'un **Watermarks Mainly of the 17 th and 18 th Centuries** adlı eserini Monumenta Chartase Papyraceae Historiam İllustrantia serisinin ilk eseri olarak yayınladı. Son derece başarılı olan bu eseri 10 tane muhteşem eser takip etti. Bunlar Avusturya, Macaristan, Büyük Britanya, İtalya, Rusya, İsviçre deki kâğıt tarihi ve filigranları, C.M. Briquet şerefine hazırlanan makaleler cildi ve Briquets Opuscula eserinden seçmelerden ibarettir .

Bütün bu Monumenta serisinin eserleri (ki bu arada 4 cilt te ayrıca seri dışında çıktı.) Labarre tarafından büyük titizlikle hazırlandı. Bir kaç kendisi tarafından tercüme edildi. Labarre gibi organizasyon kabiliyet ve heyecanına sahip birisi olmasa idi bu ciltlerin hiç birisi belki de yayınlanamazdı. Bu itibarla kâğıt tarihi ve filigranoloji sahalarının da Labarre'nin hizmetlerinin rakipsiz olduğu nu söylemek bir mübalâğâ olmaz. Hayatının son bir kaç senesini eski bir ayak incinmesi yüzünden daha ziyade yatakta geçirmeye mecbur olan Labarre'in çalışma temposu da ha da takdir edilir. Labarre'nin mükemmel olan kişiliği üzerine çok şey söylenebilir. O, kendisinin göstermekte olduğu yüksek standardı çoğu zaman mümkün olmadığı halde çevresinden de isterdi. Labarre çevresinde Paper publications Society'nin gelişmesine kendisini vermiş bir çok kişiyi yetiştirmekle de bu konudaki kudretini göstermiştir .

Labarre seçtiği bu bilim alanının çok güzel bir saha olduğunu biliyordu. Fakat hayatının sonlarına doğru bu yeni bilim alanına yapmakta olduğu büyük katkı dünya ölçüsünde tanındı. 70. doğum gününü kutladığı aralık 1958 de öğrenci arkadaşlarının kendisine

Paper Publications Society'nin şeref yüzüğü nü vermeleri kendisini son derece mutlu kıldı. 80. yaş gününde İngiliz İmparatorluğunun memurlarına verdiği en büyük nişan (Orange — Nassau) sovalyelik nişanına lâ yık görüldü. Labarre, biri vatandaşı olduğu memleket, diğeri oturduğu memleket tarafından verilen şeref nişanlarının bir bakımından kariyerinin zirvesini teşkil ettiğini telâkki ederdi. Bunları kâğıt tarihi ve filigran etüdlerine sarfettiği ve dünyadaki büyük kütüphanelerde bulunan koca ciltlerinin içine döktüğü heyecan ve emeğin tabii neticesi olarak karşılırdı. Bu kitaplar hakkında insan rahatlıkla «Eğer Labarre'a anıt istiyorsan bunlara bak» sözünü söyleyebilir. Labarre'in

sahasına katkısı daima değişik bir hâdise olarak dikkate alınacaktır. Şahsi heyecanı zevki, ilmi çalışması, karar verme ve organizasyon kabiliyeti ve hattâ ticarî istidadı bir bütün olarak bir daha bulunamaz.

Şayanı hayret çalışmalar yaptığı bu alanda daha yapılacak çok şey vardır. Belki de açıklamakta **teselli bulacağımız bir cihet** varsa o da Labarre'in Paper Publications Society'nin çalışmalarını kendisinin ölümünden sonra sekteye uğratmayacak bir hale getirmiş olmasıdır. Cemiyet Hilversumdaki yerinde çalışmalarını sürdürecektir ve cemiyetin mensupları yeni genel yazman, Amsterdam Üniversitesi **kütüphane müdürü** profesör Fontaine Verwey'in yönetiminde görevlerine devam edecektir. Bu yazının yazarı yani J.S.G. Simmons cemiyetin danışman editörü olarak görev gerecektir. Bizler yani onu tanıyanlar için Labarre'in anısı daima büyük katkıda bulunduğu bir bilim alanında yeni gelişmeler için kudretli bir teşvik kaynağı ve çok parlak bir örnek olacaktır.

Çev: Çınar GÜNEY